

L o r e a

Soilik lerdoek uste dute isiltasuna hustutasuna dela. Inoiz ez dago hutsik. Eta, batzuetan, komunikatzeko modurik onena isiltasuna da.

Eduardo Galeano

Seiak eta hamar. Bost minutu geratzen zaizkit makinako kafe bero bat hartzeko, aurreko saioko gorabeherak ahazteko eta datorrenari eusteko nahikoa kemen biltzeko. Egia esan, gero eta gehiago kostatzen zait eguneko azken saiora behar bezala heltzea, ez inplikatzeari, neure lekuan egotea, besteen arazoak hoztasunez baloratzea, aholku neurritsuak eskaintzea, aukera egingarriak proposatzea... Ematen du eguneko saio bakoitzean energia apur bat galtzen dudala, zaharkitutako tutu pitzatuek urari ihes egiten uzten dioten bezala. Tamalgarria bada ere, ahul sentitzen naiz, indarge eta akitu. Urteetako esperientziak babestuko nauen geruza gero eta lodiagoa ehuntzen lagundu beharrean, bezeroen estutasun guztiekin osatutako mazkor gero eta zamatsuagoa itsatsi zait azalaren gainean. Askotan, narrasti astun eta geldo bat bihurtu naizela pentsatzen dut, bizitzak beherantz sakatzen nauela: tristuraren erdigunera. Ez dakit zer pentsatuko luketen nire lankide batzuek hau guztia jakingo balute, inoiz mataza honen guztiaren erdiaren erdia aitortzeko ausardia izango banu. Seguru nago ez luketela sinetsiko, baina hola nago: saileko burua, gure lanbideko urrezko arauari eutsi ezinik.

Seiak eta hamar. Bost minutu geratzen zaizkit Lorearen ikastetxetik gomendatu diguten psikologoarenera heltzeko, iloba gustuko izango ez duen beste kontsulta batera eramateko eta bertan egingo dizkiguten galdera guztiei erantzuteko nahikoa kemen biltzeko. Egia esan, gero eta gehiago kostatzen zait eguneko eginkizun guztiak egitea, adoretu mantentzea, inguruko txutxumutxuei kasurik ez egitea, Lorearen isiltasun tematiari eustea, irtenbide egingarriren bat irudikatzea... Ematen du istripua gertatu zenetik zeharo zahartu naizela, birritan edo hirutan tximurtutako paper-txatal bat bezala. Tamalgarria bada ere, ahul sentitzen naiz, indarge eta akitu. Bizi izandako urteek egoera lazgarri honetatik bideren bat topatzen lagundu beharrean, ezintasuna eta etsipena barru-barrutik barreiatu zaizkit. Askotan, indarra galdu duen hartza bihurtu naizela pentsatzen dut, bizitzak izugarri zigortu nauela: bakerik ez dut berreskuratuko. Badakit nire inguruko guztiek ez nautela aurrera egiteko gauza ikusten, baina ez dago beste inor, Lorea eta biok bakarrik gelditu gara. Seguru nago askok pozik entzungo eta ulertuko lituzketela nire penak, baina ez diot inori aitorenpenik egin nahi, hola nago: amona zahar eta erdi gaixoa, umezurtz geratu berri den nerabearen kargu egin ezinik.

Gero eta gehiago gustatzen zait etxera heltzea, batez ere saio gogorren ostean. Gaurkoan, etorri den neskatoari ezin izan diot hitz erdirik atera, ez dit galdera bakar bati erantzun, bere baitan gotortuta sartu da kontsultara eta berdin bukatu dugu; hurbildu ere ez natzaio egin. Haren begiradaren

hoztasunak, ordea, leize baten esparru ezezagun eta deserosora bideratu eta bertan eduki nau kateatuta saioak iraun duen bitartean. Ez dut asmatu, ez dut jakin saioa bideratzen. Amamak azaldu behar izan dit gertatutakoa, eta horrek ekarri dien ezbeharren soka luzea; hala eta guztiz, kontakizun lazgarri horren unerik gorenean ere ez du neskatoak jerarik egin, ez zirudien hezur-haragizkoa, panpina izoztu baizik. Bost hilabete dira gurasoak eta ahizpa nagusia betiko hoztu zirenetik eguzkiak ondo jotako Gaztelako errepide batean. Etxerako bidean zetozen, oporretatik: hegoaldeko argitasunez, itsasoz eta haizez blai. Baina hari finegia da zorientasuna, eta beste auto baten kolpea nahikoa izan zen hura eteteko.

Ordutik hona mutu dago Lorea. Ez du barbarik egiten, ez dio inori ezer esaten. Betiko lagunei ere izoztz-begirada horrekin erantzuten die eta ingurutik uxatu ditu, amona zaharra lehengo errutinari eusteko gomendio antzuarri jarraitzen tematu den arren:etxetik institutura eta handik etxera. Baina kolpera itxi zaizkio ezpainak ilobari, bata bestari itsatsi. Badirudi, inguruko guztia urrun geratzen zaiola eta bera, besteongandik aparte, beste nonbaiten geratu dela, isiltasunaren erresuma idorraren erregina bihurtuta.

Amonari min handia egiten dio ilobaren isiltasun tematiak, duen bake apurra ebasten dio, ez diolako uzten istripua ahazten. Orain, zahartu ostean, ikasi behar izan du erabateko isiltasuna edozein garrasi zorrotz baino bortitzagoa dela, jasangaitzagoa eta suntsitzaileagoa; izan ere, etxeko ormak arrakalatu eta pitzatu ditzake isiltasunaren oihartzun izugarriak.

Gero eta gutxiago gustatzen zait etxera bueltatzea beste mediku, psikologo, irakasle edo sasi-aditu baten kontsultatik ezer garbirik atera gabe. Nazkatu samartuta nago: betiko galderak, betiko begirada harrituak, betiko irribarre penatuak, betiko... Hiru hilabete dira Lorearekin medikuz eta psikologoz eraikitako *via crucis* amaigabea egiten hasi nintzela; bata beste lankide hobe baten izena ematen dit, eta beste horrek beste batena. Askotan, Lorearekin zer egin ez dakitela pentsatzen dut, baina ezin dut etsi. Ez dakit gaurkoak pausorik ematen lagunduko digun, baina aurretik sentitu ez dudana zerbait antzeman dut haren begiradan eta galderak egiteko moduan. Baliteke emakume izateak laguntzea, baliteke emakume hori ama izatea, eta, horregatik, Lorearengana beste xamurtasun batekin hurbiltzea. Nirekin ere oso adeitsua izan da, uste dut berehala konturatu dela Loreak ez ezik neuk ere laguntza behar dudala.

Ez nuen inoiz pentsatuko laurogeita hiru urterekin, bizitzaren azken hondarrean, halako zigorrik jasoko nuenik. Amona alargun bati halako loteria makabroa tokatu zitzaiokeenik. Beste burutazio batzuk nituen, bizitza oso bestela bukatzeko planak. Izan ere, uda ostean alabaren etxera joango nintzen bizitzen, ez ninduelako neure kaxa moldatzeko moduan ikusten, zaintza eta deskantsua behar nituela adierazi zion ospitaleko medikuak, bihotza mantsoago zebilkidala, botikei lasaitasunarekin lagundu behar geniel... Aitortu behar dut pozarren nengoela alabaren etxera joateko eta egun osoko konpainia izateko, baina istripuak nire haritxoaren eten zuen, nahiz eta lauhun kilometroko

distantzian gertatu. Pentsatutako guztia lanbroa bezala desegin zen, bat-batean. Lorea eta biok bakar-bakarrrik gaude: bera isiltasunaren itzalpean, eta ni gelditzen zaidan indar apurraren garrean. Dena galdu dugu: Loreak, gurasoak eta ahizpa nagusia; nik, alaba bakarraren familiaren babesak.

Anttonek jakin-minez entzuten ditu sortzen zaizkidan buruhaustea Lorearekin saioa eduki ostean. Azken hiru hilabeteetan eta astean birritan horixe izaten dugu afarietako hizpide, nahiz eta Lorearen eta haren amonaren penek mingostasun apur bat ematen dieten Anttonek maitasunez prestatutako arrain erreei eta aukeratutako ardo zuriei. Lorearekin terapian hasi nintzenetik, kosta egiten zaio nire urdail makalari digestioa egitea, tristura murtzikatzea, eta txiki-txiki xehetuta ere, gorputz barruan gobernatzea. Anttonek inoiz ez dit aholkurik eman bere burua ez duelako horretarako gai ikusten, eta bere lanbidea oso urrutiko esparru batekoa delako; halere, zeharo hunkituta entzuten ditu kontatzen dizkiodanak.

Loreak izoztuta jarraitzen du, eta amonak gero eta nekatuago onartzen ditu luzatzen dizkiodan proposamenak. Ez nuen uste hiru hilabeteetan terapian egon ostean, hasierako puntu berean egongo ginenik, seguru nengoen pausuren bat emango genuela, Loreak berak mututasuna abandonatuko zuela eta bihotzeko orbanak sendatzen hasiko ginela. Loreak izoztuta jarraitzen du, eta, askotan, ez dakit zer egin, nondik abiatu, zer proposatu ... Miresgarria da amonaren kemena eta indarra, hau da, saio bakoitzaren aurrean jartzen duen

itxaropena eta iloba isolamendutik irtengo den konbentzimendua. Amonak erakusten duena nahiko nuke nik, baina beldur naiz, beldur isila eta koldarra, ezkutuan ondo gorde behar dudana. Zerbaitek hautsi behar ditu mututasun eta hoztasun horiek, zerbaitek astindu behar du barrutik eta garrasi egitera bultzatu, baina ez dakit zerk eragingo duen irrikaz espero dudan eztanda hori.

Badakit Anttonek horrelakoak entzun ostean, biok biotara zein zoriontsu bizi garen pentsatzen duela, zorionekoak garela, eta mundu malapartatu honetara umerik ez ekartzeko erabakia hartu dugun guztietatik hoherena izan dela. Bizimodu antolatu, ordenatu eta baketsua dugu. Dena kontrolpean. Anttonek bizitzak horrelakoa izan behar duela pentsatzen du; horrexegatik, ez dugu ume negartirik zaindu behar izan ezta nerabe petral baten ateraldi zitalik jasan ere. Gure lanbideetan aukera izan dugu gogor jokatzeko, lanpostu onetatik hobeetara igotzeko, inguruko artean miresmena eta izen ona sendo eraikitzeko. Bidaiatzeko astia ere hartu dugu, munduan dauden paraje liluragarri asko ezagutu ditugu eta urteetan begiak edertasunez bete ditugu.

Lorearekin egon ostean, askotan, lotsatuta irekitzen dut nire diseinuzko etxeko atea. Mundua gaizki antolatutako ekitaldi eskasa iruditzen zait. Iluntzeetan, karpetak itxi, gorde eta nire paradisura egiten dut alde. Kontsultan utzi behar ditut han entzundakoak, ezin diet utzi etxerako bidea nirekin egiten, are gutxiago nire baitan lekutxo bat egiten. Niretzat ere, hoztasuna da urrezko araua, baina Loreak erraiak mugitu dizkit, obsesio bihurtzen ari da; akaso, hori dela eta Anttoni ere deskribatu behar diot txikikeriaz ondo hornituta saio

bakoitzean gertatutakoa. Egunen batean asmatuko dut, negar egiten ikusiko dut eta lau haizeetara oihukatzen lehertuko da. Seguru nago egun hori heltzear dagoela, zerbaitek aterako duela lozorrotik, zerbaitek apurtu behar ditu mututasun eta hoztasun horiek, zerbaitek astindu behar du barrutik eta garrasi egitera bultzatu.

Goizeko hamabiak eta bost dira. Bost minutu falta dira martxan dudan saioa bukatzeko. Kontsultako atean, baina, kolpe-hotsak entzun ditut: kax-kax. Amorruez begiratu diot erlojuari eta ziurtatu dut bost minutu falta zaizkidala. Berriz ere, kax-kax, behin eta beste behin, gero eta gogorrago eta gero eta indartsuago. Haserre nago. Ez dakit non egongo ote den kontsultako idazkaria, kafe-makinaren ondoan edo komunean egongo dela pentsatzen dut. Haserre nago, ezin dudalako saioa ganoraz bukatu. Eskerrak idazkariaren ahotsa entzuten ari naizen atearen beste aldean, norbaitekin bakarrizketan. Atean, berriz ere, kolpe-hotsak: kax-kax oso fuerte, oso indartsu. Ahal izan dudan moduan bukaera eman diot saioari; nire onetik aterata egon arren, lagundu diot bezeroari ateraino. Begiradarekin norbait garbitzeko asmoz zabaldu dut ditzosozko atea, eta han Lorea ikusi dut idazkariaren berriketaldiari entzungor. Harritu nau han ikusteak. Loreak arratsaldeetako azken saioak izaten ditu, institutuan egon beharko luke. Ingurura begiratu dut amonaren azalpena entzun nahi dudalako, baina ez dut ikusten. Lorea nire parean dago bakarrik. Amona ez da ageri. Ez dakit nola moldatuko garen, halere saiatu naiz azaltzen

erratu dela, arratsaldean etorri behar duela, institutuan egon behar duela. Zergatik etorri den galdetu diot, eta orduan mila puska nimiñotan kraskatu zaio begietako izotza eta negar-malkotan ito zaizkio. Harrituta begiratu diot eta amonaaaaaaaaa oihukatu du behin, eta amonaaaaaaaaa beste behin, eta beste behin gero eta gogorrago, indartsuago. Labankada bat baino mingarriagoa egin zait Lorearen garrasia. Zerura begiratu dut azalpen eske; baina bai, mundua gaizki antolatutako ekitaldi eskasa baino ez da. Neure kontra estutu dut Lorea, bere malkoak nireekin nahastu dira eta giltzaz itxi dut kontsultako atea. Etxera abiatu gara. Nirekin eraman dut etxera eta bertan merezi duen lekua egingo diot. Ez dakit Anttoni zer irudituko zaion, baina uste dut ordua dela kontrolpetik kanpo bizitzeko.